

УДК 37.031.2:378.14.015.62

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-2-30>

Олександра ЧУБРЕЙ,

orcid.org/0000-0003-4276-1396

доктор педагогічних наук,

доцент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *o.chubrey_chnu@ukr.net*

Анна МУДРЕНКО,

orcid.org/0000-0002-2839-2400

викладач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

(Дніпро, Україна) *annamudrenko@ukr.net*

Олександр ШЕПЕЛЬ,

orcid.org/0000-0003-4581-5441

викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) *oleksandr.shepel@kname.edu.ua*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ АДАПТИВНО-ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті досліджується процес формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти для забезпечення якісної освітньої підготовки майбутніх кваліфікованих фахівців. Проаналізовано трактування сутності категорій «компетентність», «професійна компетентність» і «професійна компетентність студента» та досліджено основні характерні ознаки професійної компетентності. Проаналізовано основні різновиди професійної компетентності, такі як соціальна компетентність, спеціальна компетентність, індивідуальна компетентність та особиста компетентність. Установлено, що формування компетентного спеціаліста нового покоління неможливе без створення цілісного освітнього простору на різних його рівнях та ступенях в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. Проаналізовано положення концепції формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. Визначено, які види цифрових технологій застосовуються для формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. На основі проведеного опитування студентів установлено, що викладачі найчастіше застосовують такі цифрові технології: мобільне навчання (100%), електронне навчання (98%), самостійне навчання (90%), віртуальний клас (85%) та масові відкриті онлайн-курси (МООС) (71%). Доведено, що викладачі дуже рідко застосовують LCMS (систему управління змістом навчання) (1%), систему управління курсами (CMS) (2%), NGDLE (цифрове навчальне середовище наступного покоління) (4%), PIES (персоналізовану інтегровану освітню систему) (4%). Викладачі навчальних закладів зазначили, що найбільше застосовують такі цифрові технології: електронне навчання (100%), мобільне навчання (99%), самостійне навчання (95%), змішане навчання (93%) та LCMS (систему управління змістом навчання) (91%).

Ключові слова: професійна компетентність, студент, адаптивно-цифрове середовище, заклади вищої освіти.

Oleksandra CHUBREI,*orcid.org/0000-0003-4276-1396**Dr. in Pedagogics, Professor;**Associate Professor at the Department of Economic Geography and Environmental Management
Chernivtsi National Pedagogical University
(Chernivtsi, Ukraine) o.chubrey_chnu@ukr.net***Hanna MUDRENKO,***orcid.org/0000-0002-2839-2400**Lecturer at the Department of English Language for Non-Philological Specialities
Oles Honchar Dnipro National University
(Dnipro, Ukraine) annamudrenko@ukr.net***Oleksandr SHEPEL,***orcid.org/0000-0003-4581-5441**Lecturer at the Foreign Languages Department
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
(Kharkiv, Ukraine) oleksandr.shepel@kname.edu.ua*

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF STUDENTS IN THE CONDITIONS OF THE ADAPTIVE-DIGITAL ENVIRONMENT OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

The paper studies the process of formation of professional competence of students in the adaptive-digital environment of higher education institutions to ensure quality educational training of future qualified professionals. The interpretation of the essence of the categories "competence", "professional competence" and "professional competence of the student" is analyzed and the main characteristic features of professional competence are investigated. The main types of professional competence, such as social competence, special competence, individual competence and personal competence, are analyzed. It is established that the formation of a competent specialist of the new generation is impossible without the creation of a holistic educational space at its various levels and degrees in the adaptive-digital environment of higher education. The provisions of the concept of formation of professional competence of students in the adaptive-digital environment of higher education institution are analyzed. It is established what types of digital technologies are used for the formation of professional competence of students in the adaptive-digital environment of higher education. Based on a survey of students, it was found that teachers most often use the following digital technologies: mobile learning (100%), e-learning (98%), self-study (90%), virtual classroom (85%) and mass open online courses (MOOC) (71%). It is determined that teachers very rarely use LCMS (content management system) (1%), course management system (CMS) (2%), NGDLE (next generation digital learning environment) (4%), PIES (personalized integrated education system) (4%). Teachers of educational institutions noted that the following digital technologies are most used: e-learning (100%), mobile learning (99%), independent learning (95%), blended learning (93%) and LCMS (learning content management system) (91%).

Key words: *professional competence, student, adaptive-digital environment, institutions of higher education.*

Постановка проблеми. Цифрова економіка та цифрове суспільство як глобальні тенденції сучасності потребують адаптації та модернізації системи освіти в закладі вищої освіти, головною метою якої є підготовка студентів до життя та професійної діяльності в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. Інноваційні зміни у вищій освіті України визначили необхідність проектування адекватних соціально-педагогічних умов для формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти, що вимагають розроблення та впровадження нової моделі практики, в основі якої компетентнісний підхід буде пріоритетним.

Сьогодні у сфері освіти активно впроваджується компетентнісний підхід, який виник у від-

повідь на зміни навчальних умов в закладах вищої освіти, що появились з переходом до цифрової економіки. Нова парадигма освіти полягає у формуванні компетентностей, які визначаються освітньою галуззю і відбуваються під час навчання та безперервного самовдосконалення майбутніх фахівців. У контексті підготовки майбутніх професійних фахівців перспективною є зосередження уваги на предметній галузі, яка охоплює формування компетентностей, необхідних знань та навичок для впровадження їх у професійну практику.

Формування нових вимог до реалізації та змісту навчального процесу, особливо в частині його персоналізації у вигляді розробки індивідуальних освітніх маршрутів і забезпечення практикоорієнтованого та компетентнісного підходу

стимулює впровадження різноманітних форм цифрової освіти, в тому числі адаптивних систем, змішаних форм навчання, застосування методики тематичних досліджень, мобільного навчання, гейміфікації, проєктної діяльності тощо. Для того щоб нові освітні технології були максимально ефективними, необхідно розробити сприятливі умови для формування ефективного адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти, які будуть фундаментально впливати на результати навчання та на формування професійної компетентності студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тематику дослідження процесу формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти досліджує незначна кількість науковців. Зокрема, наукові праці В. М. Курепіна, В. С. Синякова, Е. А. Полякової, І. А. Зимньої, Л. А. Кочемасова, С. В. Уса, С. М. Хоцкіної присвячені аналізу деяких аспектів формування професійної компетентності студентів у межах глобалізаційних процесів, які вплинули на генезис та становлення компетентного фахівця в певній професійній діяльності. Проте, незважаючи на велику кількість оригінальних та змістових праць як зарубіжних, так і вітчизняних учених із досліджуваної проблематики, потрібно зазначити, що практично відсутні дослідження, присвячені проблемам аналізу процесу формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти.

Метою статті є дослідження процесу формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. Для досягнення мети поставлено такі завдання: 1) визначити сутність основних понять «компетентність», «професійна компетентність» та «професійна компетентність студента» та їхні основні ознаки; 2) проаналізувати процес формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти; 3) здійснити аналіз основних видів цифрових технологій, які застосовуються для формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти.

Під час проведення дослідження були використані загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, системно-структурний аналіз.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі однією з головних проблем, яка існує в будь-якій компанії чи організації, є підбір висококвалі-

фікованого персоналу, який може забезпечити виживання компанії на ринку. Вчені, які базуються на компетентнісному підході, зазначають, що різниця між компетентним і висококваліфікованим експертом полягає в тому, що раніше існував не просто певний рівень знань і навичок, але й те, як вони можуть використовувати їх у своїй професійній діяльності (Зимняя, 2003: 3).

У вітчизняній та міжнародній науковій думці існує чимало трактувань поняття «компетентність». Серед них найбільш влучними, на нашу думку, є:

1) знання, вміння, навички та поведінка, необхідні працівникам для задоволення вимог роботодавця, що являється фактором, який допомагає людині працювати ефективніше, ніж іншим (Hà Thị Kim Hằng, 2020: 68);

2) відповідність вимогам, критеріям і стандартам в існуючих сферах професійної діяльності та здатність отримувати очікувані результати професійної діяльності й володіти ситуацією (Хоцкіна, 2013: 4);

3) здатність людини бути кваліфікованою для того, щоб зробити роботу (Oxford dictionary, 2021; Cambridge dictionary, 2021);

4) поінформованість, авторитетність (компетентність у питаннях суспільства);

5) особистісна якість суб'єкта, що виявляється в спеціалізованій діяльності в системі соціального та технологічного поділу праці, який може розглядатися в сукупності компетентностей як структурних компонентів компетентності (Кочемасова, 2016: 88).

Натепер більшість закладів вищої освіти застосовують підхід, який заснований на компетентностях, де застосовуються активні, інтерактивні, адаптивні та цифрові навчальні стратегії, які включають застосування мереж зв'язку нового покоління, технологій штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, хмарних технологій, блокчейн-технологій та інших адаптивно-цифрових методик (Vasbieva, Kalugina, 2016: 61).

Професійна компетентність визначається як:

– гнучкий, динамічно розвиваючий спектр знань, умінь та особливостей особистості фахівця, який необхідний для здійснення певного виду діяльності (The European Qualifications, 2008);

– сукупність інтегральних характеристик особистості, які визначають здатність професіонала реалізовувати в діяльності діапазон соціально-професійних знань для підтримки тих, хто потребує підвищення якості надання соціальних послуг;

– готовність до побудови конструктивних соціальних відносин взаємодії, взаємсприйняття та

розуміння іншої особистості, що ініціюють прагнення спеціаліста до особистісного зростання, професійної самореалізації і самоствердження в різноманітних сферах діяльності (Кочемасова, 2011: 464).

– інтегральна, виявлена в діяльності характеристика особистості, що визначає успіх професійної діяльності та відповідальність за її результати.

Отже, професійна компетентність визначається як одна із ключових підструктур суб'єкта професійної діяльності, що означає його теоретичну та практичну готовність до професійної діяльності. Варто зазначити, що професійна компетентність студента розглядається як результат здійснення особистісних та професійних можливостей в основних формах соціальної активності та життєдіяльності. На рисунку 1 відображені основні різновиди професійної компетентності.

Педагогічні підходи – функціонально-діяльнісний, аксеологічний, універсальний, особистісно орієнтований дозволяють визначити, що професійна компетентність студента виступає його інтегративною професійно-особистісною характеристикою, що визначає якість його діяльності, яка виражається в здатності діяти адекватно, самостійно та відповідально у відповідній професійній сфері, що відображає готовність до самооцінки, саморозвитку та самореалізації (Кочемасова, 2016: 88–89).

Формування компетентного спеціаліста нового покоління неможливе без створення цілісного освітнього простору на різних його рівнях та ступенях в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. Ефективність підготовки фахівців реалізується на основі таких підходів: мотиваційного, що сприяє підвищенню мотивації до навчання, розвитку потреб у здобутті освіти та пізнавального інтересу; змістового, що полягає у

формуванні знань, практичних та інтелектуальних умінь і навичок, а також компонентів творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього середовища; організаційно-педагогічного підходу, який проявляється у формах, методах та способах організації навчальної діяльності студентів на кожному ступені навчання.

На основі наведених підходів сформульовані положення концепції формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти:

1. Досягнення головної мети сучасної освіти – підготовки професійно компетентного спеціаліста в процесі навчання дисциплін – здійснюється як на основі цілей та завдань, що визначаються вимогами соціальних умов ринкової економіки до системи освіти та особистості в цілому, особистісними інтересами, так і системою вищої освіти.

2. Методологічну основу формування професійної компетентності в процесі підготовки становить системно-аксіологічний підхід, що передбачає викладення матеріалу в певній послідовності з наростаючою системою цінностей освіти – у цьому проявляється його мотиваційна функція. Під час реалізації цього підходу формуються ключові компетенції: студенти набувають не тільки фундаментальних знань та початкових умінь із професійної діяльності, але й усвідомлюють їх необхідність в освоєнні різних спеціальностей, а також їх значущість для здійснення інших видів діяльності.

3. Системно-аксіологічний підхід до навчання реалізується на основі інтеграції та диференціації предметної освіти. Інтеграція передбачає наявність міжпредметних зв'язків, а також кореляцію змісту предметів освітнього циклу з таким у вищій освіті під час формування якостей фахівців певної професії в межах одного освітнього рівня.

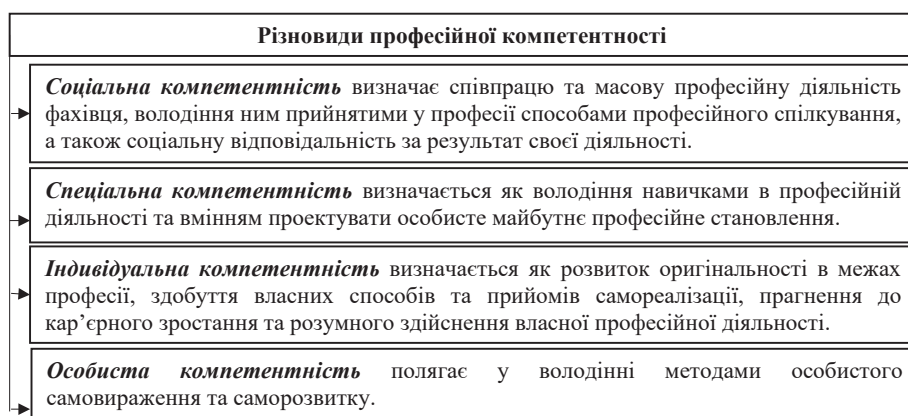

Рис. 1. Різновиди професійної компетентності

Примітка: складено на основі джерела (Кочемасова, 2016: 88–89)

4. Інтегративно-диференційований підхід здійснюється через змістове профілювання предметів освітнього циклу, їх гуманізацію, гуманітаризацію, екологізацію, а також через реалізацію регіонального компонента.

5. Виявлення ефективності процесу формування професійної компетентності здійснюється шляхом комплексної оцінки досягнень студентів, що дозволяє визначити рівень сформованості ключових компетенцій студентів закладів вищої освіти. При цьому використовуються інноваційні вимірювачі та традиційні методики, на основі яких оцінюються когнітивний, мотиваційно-ціннісний та діяльнісний компоненти компетенцій.

6. Результатом реалізації сформульованих положень є сформованість ключових компетенцій у студентів, а також різних компонентів професійної компетентності на даному рівні пізнання, що дозволяють індивіду адаптуватися в умовах цифрової економіки, яка швидко змінюється.

Таким чином, під час формування компетенцій фахівців на перше місце ставиться не наявність певних наукових знань, а здатність людини здійснювати конкретну професійну діяльність у межах прийнятих стандартів. Функціональна основа компетентності є ядром системи вищої освіти. Компетентнісний підхід спрямований на подолання багатьох протиріч, властивих сучасному етапу розвитку освіти та науки, особистості та суспільства. Однак він об'єктивно робить значущими протиріччя іншого рівня, що виходять за межі традиційної освітньої проблематики, які необхідно враховувати в побудові освітніх моделей, реальної освітньої діяльності та шляхів удосконалення вищої освіти (Полякова, 2012: 32–33).

Щоб задовольнити потреби сучасної цифрової економіки та ринку праці, вища освіта повинна виходити за рамки традицій. Нова концепція Education 3.0 повністю зосереджена на студенті, що передбачає особисту траєкторію для кожного студента та звертає увагу на нові вміння та навички, які здобуваються студентами, а не на прості оцінки, як доказ того, що якийсь конкретний предмет був засвоєний (Govindasamy, Kwe, 2020: 94–95). Для успішного впровадження концепції Education 3.0 використання цифрових інструментів у рамках навчального процесу стає не примхою, а необхідністю. Адаптивно-цифрове середовище, що використовується в процесі навчання, представлено на рис. 2, на якому подано кілька прикладів автоматизованих цифрових технологій, що застосовуються в різних закладах вищої освіти.

Використання цифрових технологій для формування професійної компетентності студентів в

умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти, поза всяким сумнівом, потребує розвитку інфраструктури університетського освітнього середовища: введення в дію комп'ютерного обладнання, засобів мережевої підтримки, інформаційних терміналів, освітніх та методичних прийомів та технічної підтримки цифрових технологій, а також розроблення стратегії оснащення навчальних закладів необхідним навчальним програмним забезпеченням. Адміністрація закладів вищої освіти повинна розробити довгострокову програму інформатизації, спрямовану на введення в дію системи автоматизації управління освітнім процесом, що дозволяє підвищити ефективність управління та продуктивність навчання студентів, а також забезпечити формування професійної компетентності студентів. Забезпечення потужних зворотних зв'язків в освітній системі надає можливість оперативно вносити необхідні корективи у зміст, методи та форми освіти, а також дозволяє оптимізувати вирішення складних проблем методичного й технічного забезпечення інформатизації в ході реалізації навчання.

В умовах адаптивно-цифрового середовища викладачі повинні розробляти та реалізовувати нові освітні програми, які базуються на застосуванні цифрових технологій, котрі враховують останні наукові досягнення, тому викладачі повинні систематично самовдосконалюватися, постійно актуалізувати знання, оновлювати методи, організаційні форми та засоби роботи для забезпечення формування професійної компетентності студентів (Martin, et al., 2002).

Було проведено онлайн-опитування з 20 вересня по 30 листопада 2021 року, яке збирало інформацію від 5000 студентів та 500 викладачів таких закладів вищої освіти, як: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Національний технічний університет України «Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського», Львівський національний університет імені Івана Франка та Національний університет «Львівська політехніка». Дані респонденти відповідали на запитання про свій досвід навчання, мотивацію, очікування, загальне задоволення цифровими технологіями та їх вплив на формування професійної компетентності в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти.

На запитання: «Які з перелічених нижче цифрових технологій викладачі застосовують в умовах адаптивно-цифрового середовища?» студенти навчальних закладів зазначили, що найчастіше

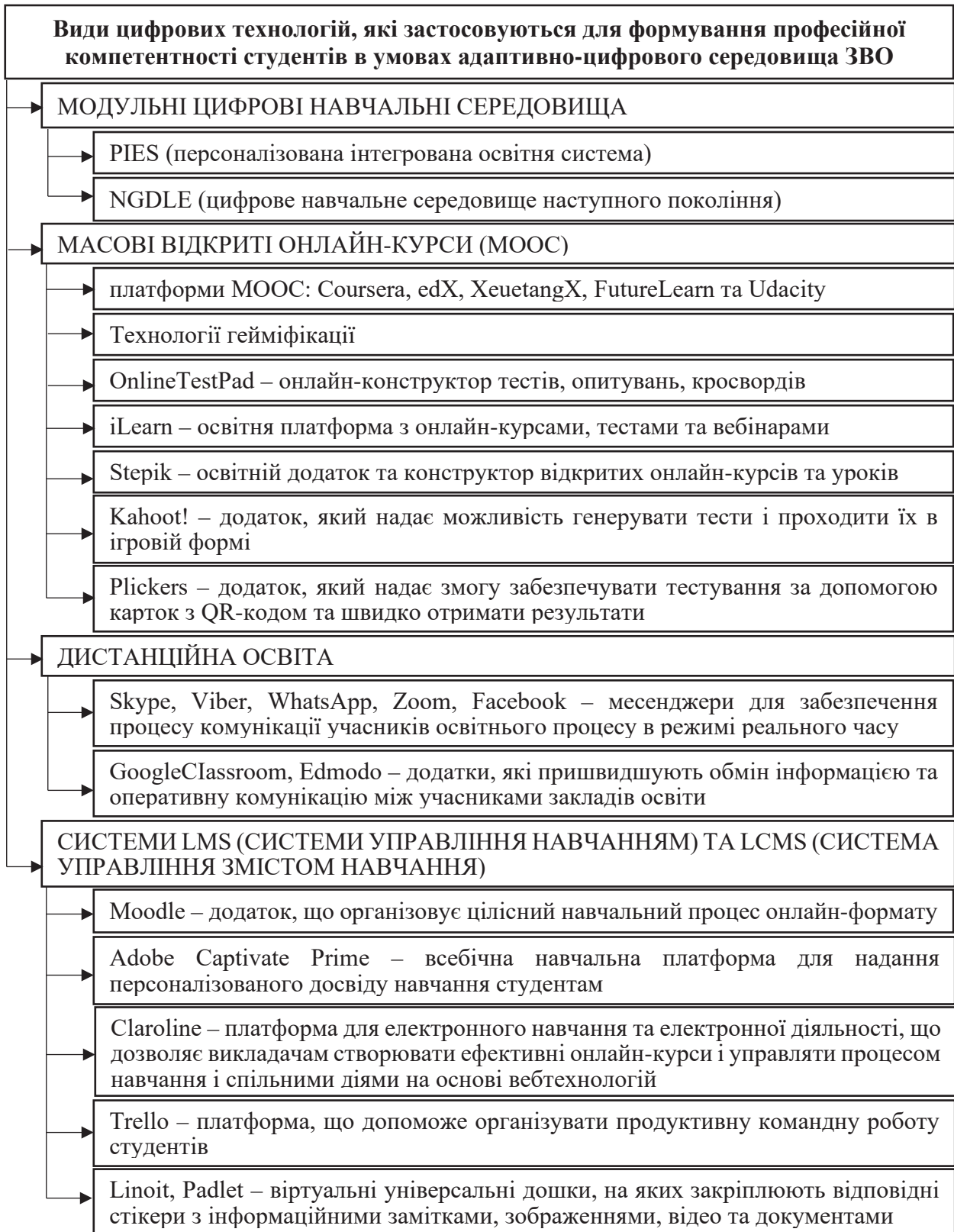

Рис. 2. Види цифрових технологій, які застосовуються для формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти

Примітка: складено на основі джерел: (Куренін та ін., 2020: 134; Kupriyanovskij et al., 2016; Brown et al., 2015; Freitas et al. 2015: 458–460; Kalimullina, et al. 2021: 229)

викладачі застосовують: мобільне навчання (100%), електронне навчання (98%), самостійне навчання (90%), віртуальний клас (85%) та масові відкриті онлайн-курси (МООС) (71%), а дуже рідко – LCMS (систему управління змістом навчання) (1%), систему управління курсами (CMS) (2%), NGDLE (цифрове навчальне середовище наступного покоління) (4%), PIES (персоналізовану інтегровану освітню систему) (4%) (див. рис. 3).

На запитання «Перелічіть цифрові технології, які ви використовуєте в навчальній програмі» викладачі навчальних закладів зазначили, що найбільше застосовують такі цифрові технології: електронне навчання (100%), мобільне навчання (99%), самостійне навчання (95%), змішане навчання (93%) та LCMS (система управління змістом навчання) (91%), а найменше застосовують технології гейміфікації (27%) та NGDLE (цифрове навчальне середовище наступного покоління) (29%). Тому цифрові технології загалом відомі викладачам, але не всі вони використовуються в їхній професійній діяльності (див. рис. 4).

На питання «Чи постійно ви використовуєте цифрові технології для компетентної підготовки студентів?» 95% викладачів навчальних закладів відповіли «так», а частина зазначила, що «ні» (5%).

Отже, можна зробити висновок, що формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти сприяє подальшому успішному працевлаштуванню після закінчення навчання та фаховій відповідності ринку праці.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження можна дійти висновку, що в умовах інтенсифікації інтеграційних процесів формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти набуває все більшої актуальності. Забезпечення відповідного функціонування сучасної освіти розглядається як одне із пріоритетних державних завдань, як важливий структурний елемент забезпечення ринку праці професійними фахівцями. Професійна компетентність є життєво важливою та вирішальною для розвитку особистості майбутнього кваліфікованого фахівця у XXI столітті. Важливість формування професійної компетентності студентів сконцентрована на отримання якісно нового результату в системі вищої освіти, який відповідав би стану й тенденціям світового освітнього суспільства та умовам адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти. У результаті компетентісно орієнтованого навчання майбутні фахівці набувають

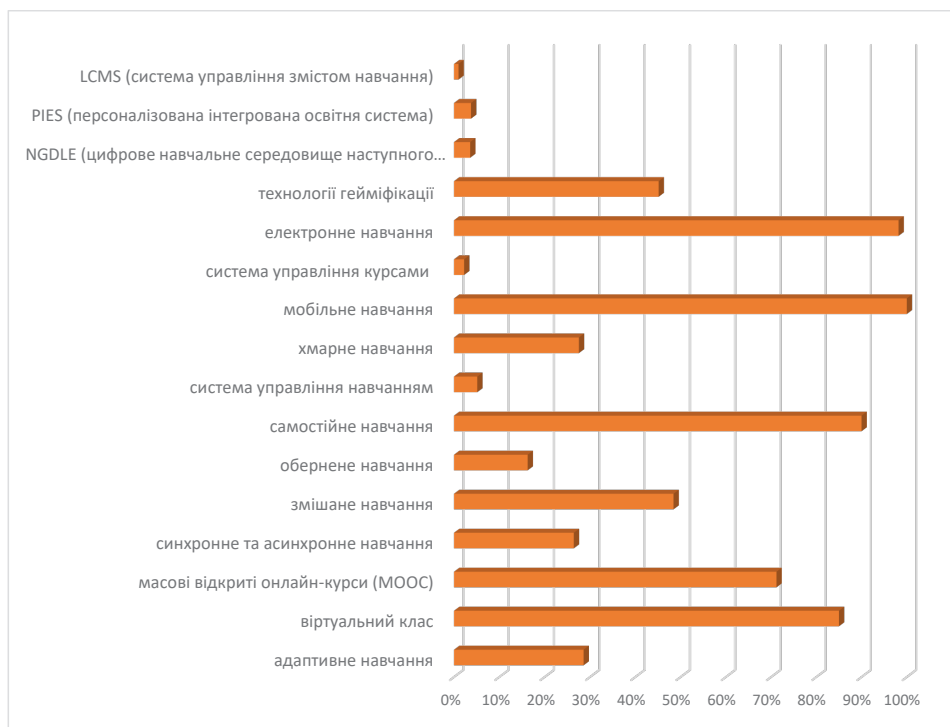

Рис. 3. Які з перелічених нижче цифрових технологій викладачі застосовують в умовах адаптивно-цифрового середовища?

Примітка: складено на основі даних опитування

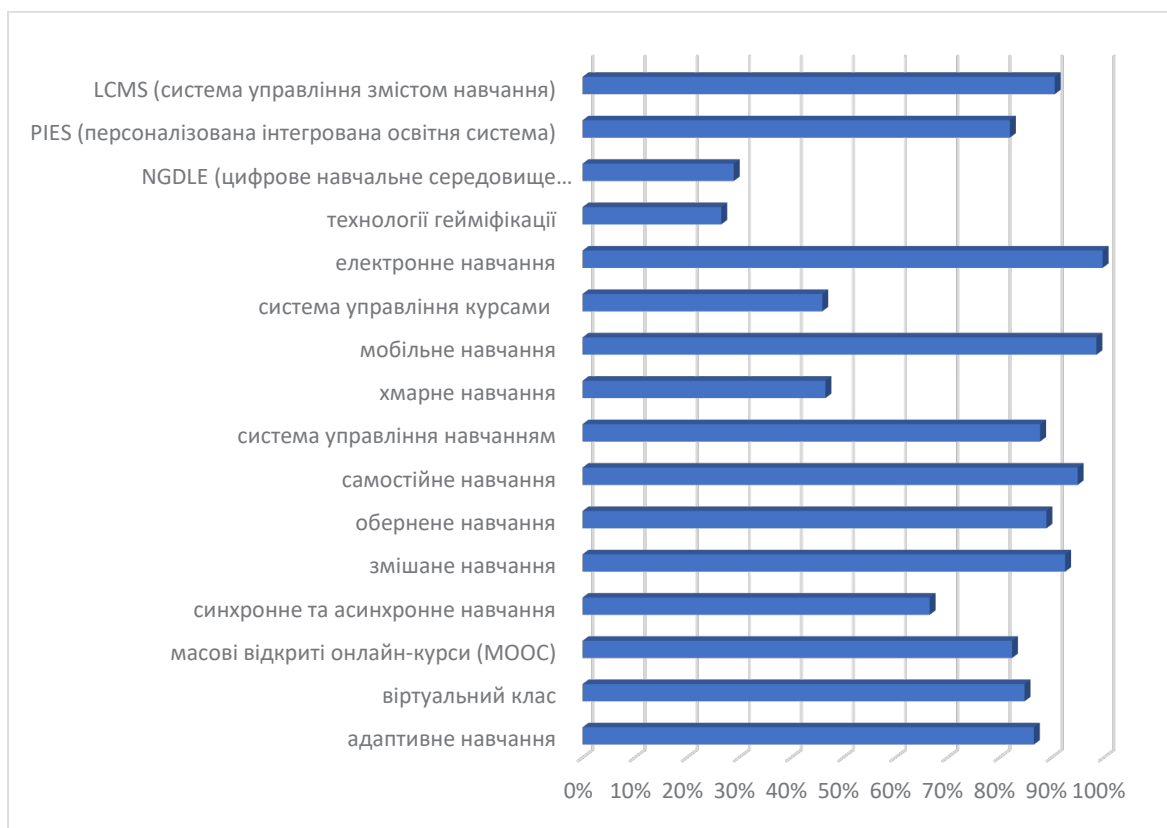

Рис. 4. Перелічіть цифрові технології, які ви використовуєте в навчальній програмі

Примітка: складено на основі даних опитування

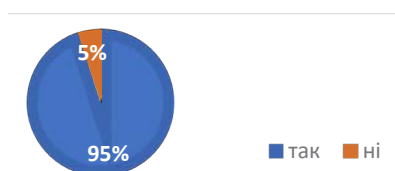

Рис. 5. Чи постійно ви використовуєте цифрові технології для компетентної підготовки студентів?

Примітка: складено на основі даних опитування

здатності працювати з професійно значущим матеріалом, самостійно здобувати нові знання та розвивати особистий творчий потенціал.

Отримані результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення навчальної системи задля формування професійної компетентності студентів в умовах адаптивно-цифрового середовища закладу вищої освіти, що дасть змогу покращити поточну якість вищої освіти під час формування майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Высшее образование сегодня*. 2003. № 5. С. 34–42.
2. Hà Thị Kim Hằng. Influence of business english on formation of professional competence of students. *The European Journal of Humanities and Social Sciences, Philology and linguistics*. 2020. Issue 1. P. 68–70. DOI: <https://doi.org/10.29013/EJHSS-20-1-68-70> (дата звернення: 21.12.2021).
3. Хоцкіна С. М. Формування комунікативної компетентності майбутніх економістів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. «Теорія та методика професійної освіти. Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2013. 20 с.
4. Oxford dictionary. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/competence> (дата звернення: 21.12.2021).
5. Cambridge dictionary. URL: <http://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/competence> (дата звернення: 21.12.2021).
6. Кочемасова Л. А. Педагогические условия формирования профессиональной компетентности студентов в образовательном пространстве вуза. *Успехи современной науки*. 2016. Т. 1. № 7. С. 88–90.
7. Vasbieva D.G., Kalugina O.A. An Analysis of Students' Intercultural Competence Levels in a Non-Linguistic Higher School. *XLinguae Journal*. 2016. Vol. 9. Issue 3. P. 58–69.
8. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning. 2008. URL: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture (дата звернення: 21.12.2021).

9. Кочемасова Л. А. Формирование профессиональной компетентности социального педагога в контексте педагогической практики. *Вестник ОГУ. Оренбург* : Изд-во ОГУ, 2011. № 16 (135). С. 463–466.
10. Полякова Е. А. Формирование профессиональной компетентности студентов в процессе профессиональной подготовки. *Среднее профессиональное образование*. 2012. № 11. С. 32–33.
11. Govindasamy M. K., Kwe N. M. Scaffolding problem solving in teaching and learning the DPACE Model-A design thinking approach. *Research in Social Sciences & Technology*. 2020. № 5 (2). S. 93–112.
12. Курепін В. М., Синякова В. С., Ус С. В. Організація освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти на період карантину. *Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві* : тези доповідей, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 132–135.
13. Information technologies in the system of universities, science and innovations in the digital economy on the example of Great Britain / V. P. Kupriyanovskij et al. *International Journal of Open Information Technologies*. 2016. 4 (4).
14. Brown M., Dehoney J., Millichap N. The next generation digital learning environment. A Report on Research. ELI Paper. 2015. URL: <https://library.educause.edu/~media/files/library/2015/4/eli3035-pdf.pdf> (дата звернення: 21.12.2021).
15. Freitas S. I., Morgan J., Gibson D. Will MOOCs transform learning and teaching in higher education? Engagement and course retention in online learning provision. *British Journal of Educational Technology*. 2015. 46 (3). 455–471.
16. Kalimullina O., Tarman B., Stepanova I. Education in the Context of Digitalization and Culture: Evolution of the Teacher's Role, Pre-pandemic Overview. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*. 2021. 8 (1). 226–238. URL: <http://dx.doi.org/10.29333/ejecs/347> (дата звернення: 21.12.2021).
17. An evaluation of Intel teach to the future. Year Two Final Report. September 2002. Center for Children and Technology / W. Martin et al. New York. 2002. URL: https://www.academia.edu/27425031/An_evaluation_of_Intel_Teach_to_the_Future_Year_two_final_report (дата звернення: 21.12.2021).

REFERENCES

1. Zymova, I.A. (2003). Kliuchovi kompetentsii - nova paradyhma rezultatu osvity. [Key competencies - a new paradigm of the result of education]. *Vyshcha osvita sohodni*. № 5. pp. 34–42 [in Russian].
2. Hà Thị Kim Hằng. (2020). Influence of business english on formation of professional competence of students. *The European Journal of Humanities and Social Sciences, Philology and linguistics*, Issue 1. pp. 68 – 70. DOI: <https://doi.org/10.29013/EJHSS-20-1-68-70>
3. Khot'skina, S. M. (2013). Formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin. [Formation of communal competence of maybut economies in the process of development of humanitarian disciplines]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: spets. 13.00.04. «Teoriia ta metodyka profesiinoho osvity. K. Kyivskiy universytet im. B. Hrinchenka, 20 p. [in Ukrainian].
4. Oxford dictionary. (2021). Available at: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/>
5. Cambridge dictionary (2021). Available at: <http://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/competence>
6. Kochemasova, L. A. (2016). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoy kompetentnosti studentiv v osvithomu prostori VNZ. [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of students in the educational space of the university]. *Uspikhy suchasnoy nauky*. T. 1. №7. pp. 88–90 [in Russian].
7. Vashieva, D.G., Kalugina, O.A. (2016). An Analysis of Students' Intercultural Competence Levels in a Non-Linguistic Higher School. *XLinguae Journal*, Vol. 9, Issue 3, pp. 58–69
8. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning. (2008). Available at: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture
9. Kochemasova, L.A. (2011). Formuvannia profesiinoy kompetentnosti sotsialnoho pedahoha u tykh pedahohichnoy praktyky. [Formation of professional competence of a social teacher in the context of pedagogical practice]. *Visnyk ODU. Orenburh: Vyd-vo ODU*. № 16 (135). pp. 463 – 466 [in Russian].
10. Poliakova, Ye.A. (2012). Formuvannia profesiinoy kompetentnosti studentiv u protsesi profesiinoy pidhotovky. [Formation of professional competence of students in the process of professional training]. *Serednia profesiina osvita*. № 11. pp. 32–33 [in Russian].
11. Govindasamy, M. K., Kwe, N. M. (2020). Scaffolding problem solving in teaching and learning the DPACE Model-A design thinking approach. *Research in Social Sciences & Technology*, 5(2), 93–112
12. Kurepin, V. M., Syniakova, V. S., Vus, S. V. (2020). Orhanizatsiia osvithoho protsesu v zakladakh profesiinoho (profesiino-tekhnichnoho) osvity na period karantynu. [Organization of the educational process in the pledges of professional (professional and technical) education for the period of quarantine]. *Aktualni problemy zhyttiedialnosti liudyny u suchasnomu suspilstvi: tezy dopovidei ...*, m. Mykolaiv, 18-20 lystopada 2020 r. Mykolaiv: Mykolaivskiy natsionalnyi ahraryni universytet, pp. 132–135 [in Ukrainian].
13. Kupriyanovskij, V. P., Sinyagov, S. A., Namiot, D. E., Dobrynin, A. P., Herynh, C., Yu, K. (2016). Information technologies in the system of universities, science and innovations in the digital economy on the example of Great Britain. *International Journal of Open Information Technologies*, 2016, 4(4)
14. Brown, M., Dehoney, J., Millichap, N. (2015). The next generation digital learning environment. A Report on Research. ELI Paper, available at: <https://library.educause.edu/~media/files/library/2015/4/eli3035-pdf.pdf>
15. Freitas, S. I., Morgan, J., Gibson, D. (2015). Will MOOCs transform learning and teaching in higher education? Engagement and course retention in online learning provision. *British Journal of Educational Technology*, 46(3), 455–471
16. Kalimullina, O., Tarman, B., Stepanova, I. (2021). Education in the Context of Digitalization and Culture: Evolution of the Teacher's Role, Pre-pandemic Overview. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 8(1), 226–238, available at: <http://dx.doi.org/10.29333/ejecs/347>
17. Martin, W., Gersick, A., Nudell, H., Culp, K. M. (2002). An evaluation of Intel teach to the future. Year Two Final Report. September 2002. Center for Children and Technology, New York, available at: https://www.academia.edu/27425031/An_evaluation_of_Intel_Teach_to_the_Future_Year_two_final_report